

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003212

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-07-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рачковська Ірина Володимирівна

2. Iryna V. Rachkovska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 031

Назва наукової спеціальності: Релігієзнавство

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 36787 Релігієзнавство

Дата захисту: 26-08-2025

Спеціальність за освітою: 031 Релігієзнавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9739

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.15.11, 21.15, 21.15.61, 21.15.09

Тема дисертації:

1. Архаїчні уявлення населення Полісся про смерть і метемпсихоз та їхня актуалізація у культурі
2. Archaic beliefs the population of Polissia about death and metempsychosis and their actualization in culture

Реферат:

1. Рачковська Ірина Володимирівна. Архаїчні уявлення населення Полісся про смерть і метемпсихоз та їхня актуалізація у культурі. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 031 – Релігієзнавство, галузь знань 03 – Гуманітарні науки. – Національний університет «Острозька академія». Міністерство освіти і науки України, Острог, 2025. У дисертаційній роботі комплексно розглянуто архаїчні уявлення населення Полісся про смерть і метемпсихоз та їхню актуалізацію в культурі. Це стосується формування процесів культури пам'яті, окреслення нових підходів до розуміння традиційної культури, духовних та культурних надбань українців, охорони та збереження культурної спадщини, її регіональних особливостей і тяглості в житті громад. Разом з тим в період війни, яка несе за собою багато втрат, питання національної ідентичності торкається також і проблематики смерті в соціокультурній та релігійній площині. Втрати і процеси горювання набули значного масштабу і давно вийшли за межі жалобних подій спільноти чи громади, отримавши статус загальнонаціонального. Реалізація сучасних підходів вшанування померлих, заходів культури пам'яті,

процесів горювання українців тісно пов'язана із релігійними практиками, що в більшій мірі апелюють до архаїчних уявлень та народних вірувань. Це простежується у традиційній обрядовості в рамках поховальних та поминальних заходів. Архаїчне середовища Полісся до сьогодні зберегло окремі ритуали народних вірувань, що стосуються культу померлих, культу предків, уявлень про душу через призму ідеї метемпсихозу, рослинних, аграрних та зооморфних культів. Ритуальні практики здійснюються в межах шанування померлого та метафізичного сприйняття його як частини роду, спільноти. Це можна простежити під час поховальних та поминальних обрядів, які містять дії піклування про «комфортне» перебування померлого у засвітах. Водночас такі ритуальні дії пов'язані із уявленнями про надприродну сутність померлого та здійснюються з метою його задобрення, позитивного впливу на життєдіяльність спільноти. Ще однією функцією обрядодійств є формування комунікації з померлим для збереження цілісності роду, спільноти. Таку комунікацію відображають структура, системність та зміст окремих регіональних традицій Полісся, що пов'язані з уявленнями про смерть та потойбічне життя небіжчика. Таким чином чітко простежується синтез народних вірувань та християнства. На сьогодні значна кількість традицій, що пов'язана з архаїчними уявленнями про смерть та метемпсихоз, продовжують своє побутування у північних громадах Рівненської області та активно актуалізуються в їхній культурі. Матеріали дисертації можуть бути використані як теоретичний і практичний матеріал для дослідження принципів історизму, антропологічного та культурологічного принципів, процесів відображення релігії у свідомості спільнот Полісся, формування духовних цінностей, релігійних символів і понять, для поглиблення загальних знань про архаїчні уявлення населення Полісся про смерть та метемпсихоз, розширення уявлення про їх актуалізацію у культурі, у викладанні курсу історії релігій, історії релігій в Україні, філософії релігії. Також для поширення окремих результатів серед жителів територіальних громад і підвищення рівня обізнаності про вже наявні форми актуалізації уявлень про смерть для реалізації заходів плану охорони пов'язаних із ними традицій, як об'єднуючого фактору громади.

2. Rachkovska Iryna Volodymyrivna. Archaic beliefs the population of Polissia about death and metempsychosis and their actualization in culture. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 031 – Religious Studies, branch of knowledge 03 – Humanities – National University of Ostroh Academy. Ministry of Education and Science of Ukraine, Ostroh, 2025. The dissertation provides a comprehensive examination of the archaic beliefs of the population of Polissia about death and metempsychosis and their actualization in culture. This concerns the formation of processes of memory culture, outlining new approaches to understanding traditional culture, spiritual and cultural heritage of Ukrainians, protection and preservation of cultural heritage, its regional characteristics and continuity in the life of communities. At the same time, during the war, which entails many losses, the issue of national identity also touches upon the issue of death in the socio-cultural and religious spheres. Losses and grieving processes have become widespread and have long gone beyond the mourning events of a community or municipality, gaining the status of a national event. The implementation of modern approaches to commemoration of the deceased, cultural memory events, and grieving processes of Ukrainians is closely linked to religious practices that appeal to archaic ideas and folk beliefs. This can be seen in the traditional rituals of funeral and memorial events. The archaic environment of Polissia has preserved certain rituals of folk beliefs related to the cult of the deceased, the cult of ancestors, ideas about the soul through the prism of metempsychosis, plant, agricultural, and zoomorphic cults. Ritual practices are carried out within the framework of honoring the deceased and metaphysical perception of him or her as part of the family, the community. This can be seen in funeral and memorial rites, which include actions of care about the “comfortable” stay of the deceased in the afterlife. At the same time, such ritual actions are associated with ideas about the supernatural essence of the deceased and are performed with the aim of appeasing him or her and having a positive impact on the life of the community. Another function of rituals is to form communication with the deceased to preserve the integrity of the family and community. All of this is reflected in the structure, systematicity, and content of individual regional traditions of Polissia, which are associated with the ideas of death and the afterlife of the deceased. This clearly shows the synthesis of folk beliefs and Christianity. Today, a significant number of traditions associated with archaic ideas about death and metempsychosis continue to exist

in the northern communities of the Rivne region and are actively actualized in their culture. The materials of the dissertation can be used as theoretical and practical material for the study of the principles of historicism, anthropological and cultural principles, the processes of reflecting religion in the minds of Polissia communities, the formation of spiritual values, religious symbols and concepts, to deepen general knowledge about the archaic beliefs the population of Polissia about death and metempsychosis, to expand the idea of their actualization in culture, in teaching the course of history of religions, history of religions in Ukraine, philosophy of religion. Also, to disseminate certain results among residents of territorial communities and to raise awareness of the existing forms of actualization of ideas about death in order to implement the measures of the plan for the protection of related traditions as a unifying factor of the community.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Рачковська І. В. Ідея метемпсихозу у творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки та Юліуша Словацького. Українська полоністика. Том 22 № 1 (2024). С. 64 – 72.
- Рачковська І. В. Культура пам'яті захисників крізь призму релігійного світогляду українців. Культурологічний альманах. №1. 2024. С. 41 – 48.
- Рачковська І. Обряд Водіння Куста як прояв культу померлих на Поліссі. Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Філософські науки. Вип. 2. 2024. С. 46 – 57.
- Рачковська І. В. Хліб, як форма метемпсихозу в релігійних уявленнях українців. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Голов. ред. О. П. Кивлюк, Д. Б. Свириденко. Київ: ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2024. Випуск 51 (10-12). С. 101 – 111.
- Рачковська І. В. Актуалізація в культурі українців релігійних аспектів творення тризни. Book of abstracts International scientific-practical conference “Current state and priorities modernization of science, education and society”: conference proceedings (Tampere, Finland, February 8, 2025). Tampere, Finland: Scholarly Publisher ICSSH, 2025. P. 56 – 57.
- Рачковська І. В. Розвиток культу померлих на Поліссі через збережені обряди. Міжнародна конференція «70 років України в ЮНЕСКО: освіта, наука, культура». Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної 14 інтернет-конференції 30 квітня 2024. Київ: ІК НАМ України, 2024. С. 97 – 101.
- Рачковська І. В. Фасилітація горювання українців засобами національної ідентичності. XVII Міжнародна наукова конференція «Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур». Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції 24 – 25 травня 2024 р. Острого: НаУ «Острозька академія», 2024. С. 77 – 89.
- Рачковська І. В. «Фольгова» ікона як символ народного спротиву радянському атеїзму: розвиток феномену «фольгової» ікони на українському Поліссі. Вісник Маріупольського державного університету. Випуск 27. Київ, 2024. С. 67 – 75.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U109151

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кралюк Петро Михайлович
2. Petro M. Kraliuk

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коберська Тетяна Ананіївна
2. Tetjana A. Kobers'ka

Кваліфікація: к. філос. н., доц., 09.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Галайчук Володимир Васильович

2. Volodymyr V. Halaichuk

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7780-5876

Додаткова інформація: https://scholar.google.com/citations?user=eMt_4uYAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Янковська Жанна Олександрівна

2. Zhanna O. Iankovska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01, 10.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7846-2796

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Карповець Максим Вячеславович

2. Maksym V. Karpovets

Кваліфікація: к. філос. н., доц., 09.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Петрушкевич Марія Стефанівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Петрушкевич Марія Стефанівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кривицька Ольга Романівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна